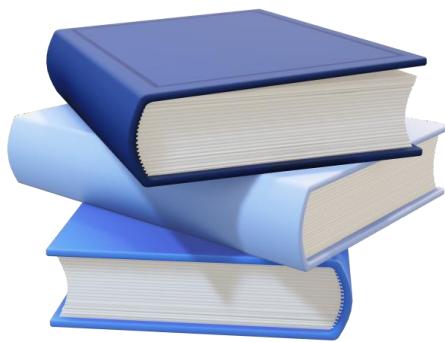

MAVZU: SHARQ UYG‘ONISH DAVRIDA PEDAGOGIK FIKRLARNING RIVOJLANISHI. SHARQ UYG‘ONISH DAVRIDA TA’LIMIY-AXLOQIY FIKRLAR RIVOJ

FAN: UMUMIY PEDAGOGIKA

PO‘: D.T.Sobirov

REJA:

1

- Uyg‘onish davridagi ijtimoiy va madaniy taraqqiyot.

2

- Al – Xorazmiy, Abu Nasr Forobiyning pedagogik qarashlari.

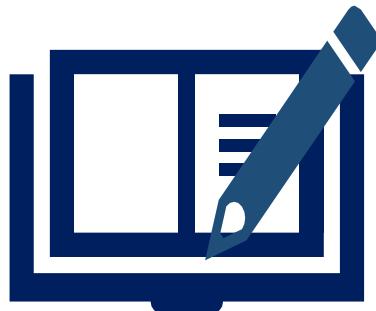
3

- Abu Rayhon Beruniyning ma’rifiy, ijtimoiy, falsafiy qarashlari. Ibn Sinoning ijtimoiy-falsafiy va pedagogik qarashlari.

Sharq Uyg‘onish davri va unda ta’lim-tarbiya masalalari

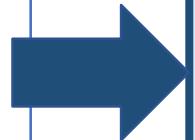

Arab xalifaligi yuz berган ijtimoiy-siyosiy o‘zgarishlar, yagona Islom dinining tarkib topishi madaniy hayotga ham ta’sir etdi. Madaniy hayotda yuz berган ko‘tarinkilik ma’naviy hayotda ham o‘zgarishlar bo‘lishiga olib keldi. Ana shu ko‘tarilish butun Arab xalifaligini, Yaqin va o‘rta Sharqni qamrab olganligi uchun ham **Sharq uyg‘onish davri deb ataldi.**

Bu uyg'onish jarayoni IX asrdan boshlab XV-XVI asrlargacha davom etdi.

Arab xalifaligida IX
asrda vujudga kelgan
Uyg'onish davri
xalifalikning
Bag'dod, Damashq,
Xalab shaharlarida
boshlangan.

Xalifalik yemirilishi jarayonida
tashkil topgan mustaqil
davlatlardagi madaniy rivojlanish
xalifalik davridagi madaniy
rivojlanishning davomi edi.

Xalifa Xorun ar-Rashid davrida (786-833 y.y.) va uning o‘g‘li al-Ma’mun davrida

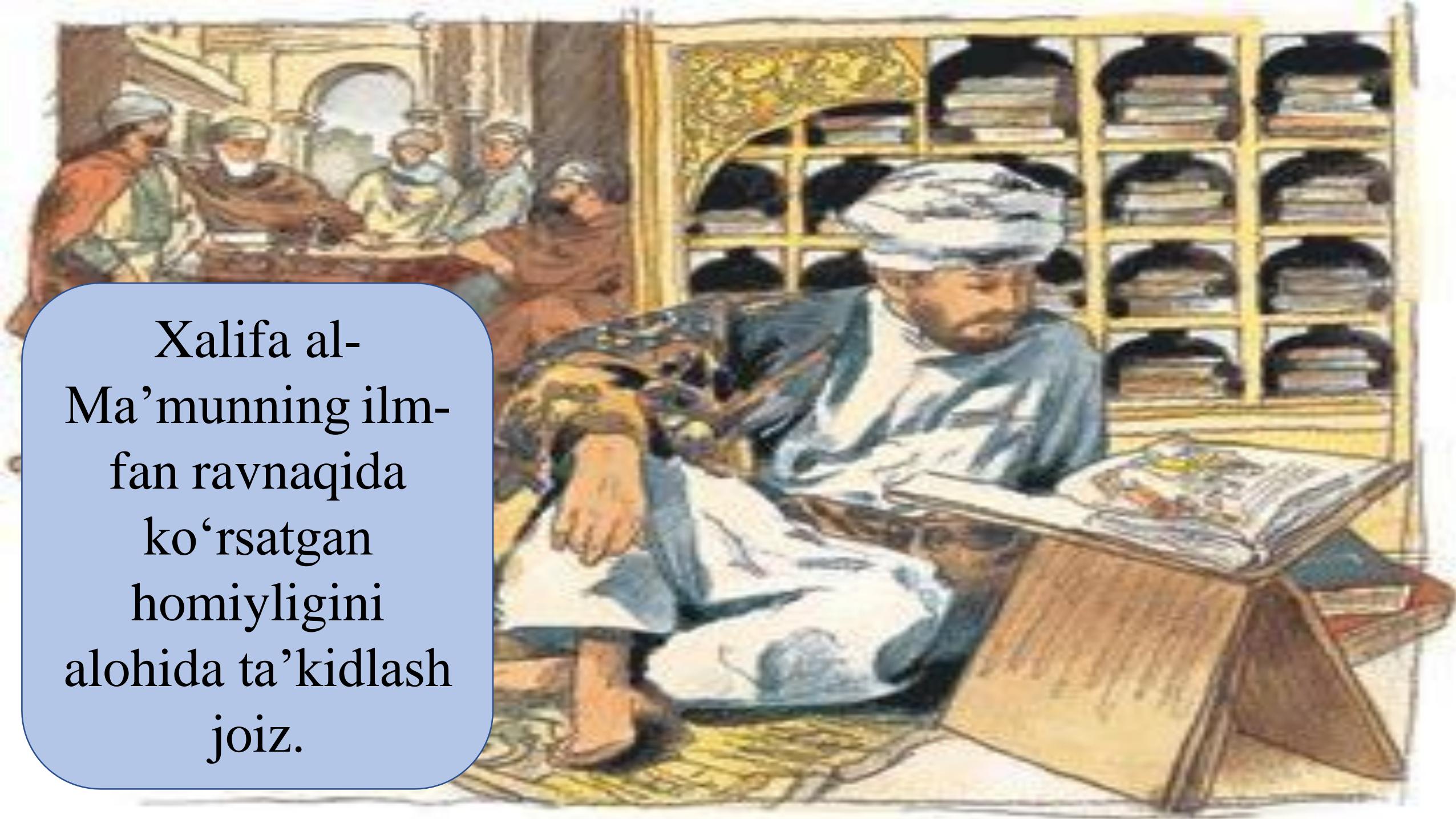
Bag‘dodda “**Bayt-ul-Hikma**” (“**Donishmandlik uyi**”) (hozir Akademiya ma’nosida) tashkil etiladi.

Mazkur Akademiya barcha ilm sohiblarining ilmiy markaziga aylanadi. Uning qoshida jahon kutubxonasi tashkil etilgan.

Akademiya 813-833-yillarda yanada rivojlangan. Akademiya qoshida rasadxona ham bo‘lgan, keyinchalik yangi kutubxona qurilgan. Bag‘doddagi mazkur ilm markazi, o‘z navbatida Sharq va g‘arbda ilm-fanning taraqqiy etishiga, ma’naviy hayotning rivojlanishiga ta’sir etgan.

Xalifa al-
Ma'munning ilm-
fan ravnaqida
ko'rsatgan
homiyligini
alohida ta'kidlash
joiz.

U IX asr boshlariidan xalifalikning Xurosondagi noibi bo‘lib turganda ham Movarounnahr va Xurosondagi olimlarni to‘plib, ularning ilmiy ijodiga sharoit yaratib bergen.

Bular orasida al-Xorazmiy, al-Farg‘oniy kabi vatandosh olimlarimiz ham bo‘lgan. Al-Ma’mun xalifalik taxtiga o‘tirgach u olimlarning barchasini Bag‘dodga chaqirib oladi va “Bayt-ul-Hikma” - donishmandlik uyi (“Ma’mun akademiyasi”)da arab olimlari bilan hamkorlikda ilm-fan ravnaq topadi.

Qadimgi yaratilgan madaniy yodgorliklar, ular xoh yunon, xoh arab, xoh Movarounnahr va Xuroson xalqining eng qadimgi antik davrlar madaniyati bo‘lsin, Uyg‘onish davri madaniyatining yaratilishi va rivojlanishiga asos bo‘lib xizmat qildi.

Arab xalifaligiga bo‘ysungan mamlakatlarning xo‘jalik- iqtisodiy aloqalarining turli kuchayishi va madaniyatlar-Hind, Mavarounnahr, Eron, arab, Misr, grek-yunon-rim madaniyatlarining yaqindan o‘zaro aloqasi va bir-biriga ta’sir etib borishi katta rol o‘ynadi.

01

Iqtisodiyot taraqqiy etdi, qishloq xo‘jaligi, hunarmandchilik rivojlandi.

02

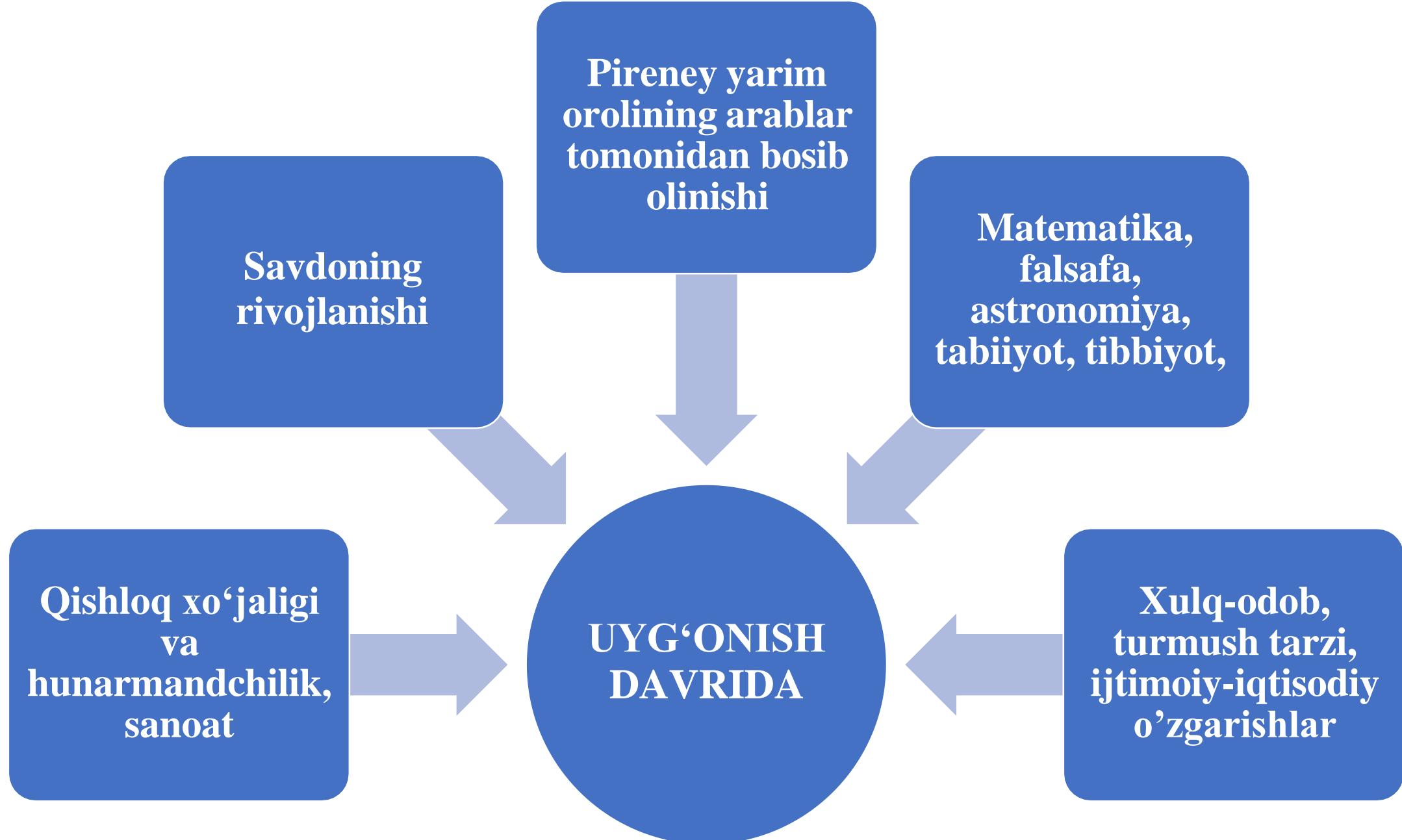
Yaqin va o‘rta Sharq mamlakatlarida madaniy yuksalish

Qishloq xo‘jaligida foydalaniladigan yer maydonlari kengaydi, ko‘plab sug‘oriladigan yerlar ochildi, sug‘orish inshootlari tiklandi, yangilari qurildi, paxta, zig‘ir, kanop ekilib, ularning tolasidan mato to‘qildi

03

Mavarounnahrda, xususan, Xorazm, Urganch, Farg‘ona, Samarqand va Buxoro to‘qimachilik mahsulotlari, ayniqsa Samarqand va Buxoro shoyisi dunyoga mashhur bo‘lgan

04

X asrdan boshlab Movarounnaxr va Xurosonda mustaqil feodal davlatlar – Toxiriylar, Somoniylar, Qoraxoniylar, G‘aznaviyalar, Saljuqiylar, Xorazmshoxlar davlatlarining paydo bo‘lishida xalifalikning yemirilishi ham madaniy xayotning yanada ravnaq topishiga olib keldi.

Bu davrda pul muomalasi rivojlandi

Somoniylar davlatida Marv, Buxoro, Samarqand va Urganch o‘scha davrning madaniy markazlari sanalardi.

Bu davrda arab tili ilmiy va aloqa tili edi. Maktablarda darslar arab tilida olib borilar edi. Rasmiy hujjatlar, shariat qoidalari arab tilida yuritilar edi. Ilmiy asarlar ham arab tilida yozilar edi.

X asr o‘rtalariga kelib, fors-tojik tilida ham ish yuritila boshlandi.

Ammo hujjatlar, ishlar fors-tojik tilida bo‘lsa ham, arab imlosida yozilar edi.

- Bu shaharlardagi maktablarga hatto tevarak-atrofdagi qishloqlardan oddiy xalq bolalari ham kelib o‘qiganligi manbalarda keltiriladi.

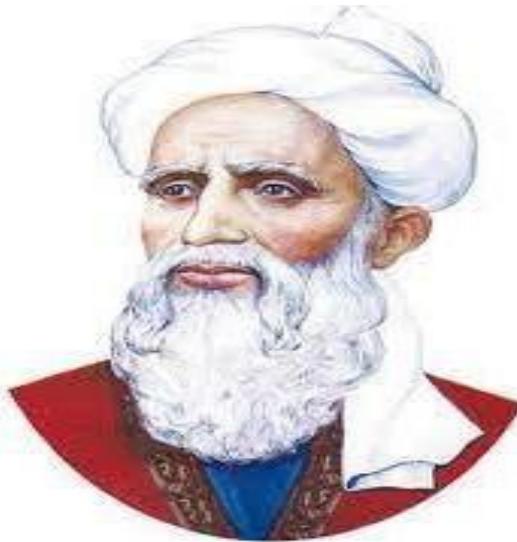
- O‘sha davrda Buxoroda katta kitob bozori bo‘lgan. Kitob do‘konlarida olim va fozil kishilar uchrashib, ilmiy muloqot, munozaralar o‘tkazganlar.

- Buxoro amiri saroyida esa yirik kutubxona mavjud bo‘lgan.

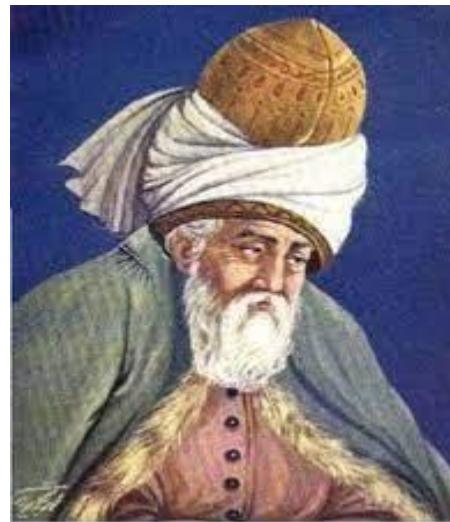

- Amir kutubxonasini o‘sha davrdagi Sheroz kutubxonasi bilan bellasha oladigan yagona kutubxona sifatida tan olganlar.

Somoniylar davrida Rudakiy, Firdavsiy, al-Xorazmiy, al-Farg‘oniy, Abu Rayhon Beruniy va Abu Ali ibn Sino kabi mutafakkirlar ijod etganlar.

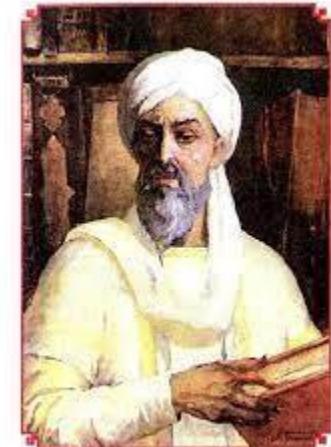
Abul Abbas Ahmad
ibn Muhammad al
Farg‘oniy
(797-865)

Abu Rayhon Beruniy
(973–1048)

Muso al-Xorazmiy
(780-850)

Abu Ali ibn Sino.

MAVZUNI MUSTAHKAMLASH UCHUN TEST SAVOLLARI.

1. Mamlakatimizda Arab xalifaligi qachon o‘rnataladi?

- A) VI asrda B) VII asrda C) VIII asrda D) IX asrda

2. Yurtimizda hukmronlik qilgan quyidagi qaysi davlat davrida ilm-ma’rifatning rivoji uchun sharoit yuzaga keldi (Dastlab)?

- A) Mug’ullar B) Qoraxoniyalar C) Arab xalifaligi D) Somoniylar

3. Sharq uyg‘onish davrini aniqlang?

- A) IX–XII va XIV–XV B) X–XII va XIV–XV
C) IX–XI va XIV–XV D) IX–XII va XIV–XVI

**X asrning ikkinchi
yarmidan tashkil
topgan
Qoraxoniylar
davlatida ham ba'zi
xonlar o'z
saroylarida
kutubxonalar
tashkil etdilar**

Bu davrda turkiy til
shakllanib bordi

Yusuf Xos Hojib,
Mahmud Qoshg‘ariy
kabi olimlar jahon
ahamiyatiga ega
bo‘lgan asarlarini
yaratdilar.

XI asr boshida G'aznaviylar davlati, keyinroq Saljuqiylar, Xorazmshohlar davlati tashkil topdi

XI asrda Xorazmda ilm-fan taraqqiy etadi

Abu Rayhon Beruniy, Abu Ali ibn Sino, tarixchi Miskavayx, riyoziyotchi Abu Nasr ibn Iroq, faylasuf Abu Sahl al-Masixiy, tabib Abulkayr Hammor

U tashkil etgan
“Bayt-ul-Hikma” -
Donishmandlar uyi
tarixda “Ma’mun akademiyasi”

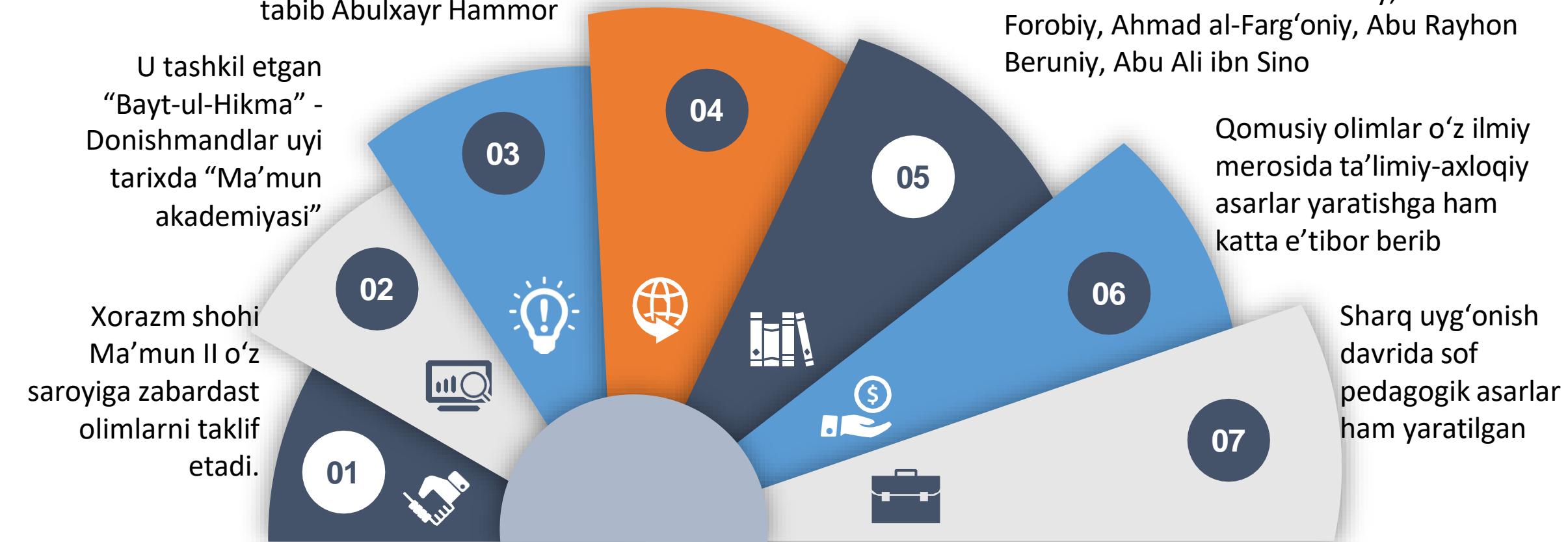
Xorazm shohi
Ma’mun II o’z
saroyiga zabardast
olimlarni taklif
etadi.

Movarounnahr va Xurosonda
IX asrlarga kelib ma’naviy
ko’tarilish Sharq Renessansi –
Uyg’onish davrining
boshlanishga olib keldi

Muhammad Muso al-Xorazmiy, Abu Nasr Forobiy, Ahmad al-Farg’oniy, Abu Rayhon Beruniy, Abu Ali ibn Sino

Qomusiy olimlar o’z ilmiy
merosida ta’limiy-axloqiy
asarlar yaratishga ham
katta e’tibor berib

Sharq uyg’onish
davrida sof
pedagogik asarlar
ham yaratilgan

Muhammad Al- Xorazmiy (783-850) insonning kamolga yetishi va insoniy munosabatlarni yo‘lga qo‘yishda ilmfanning muhim ahamiyatiga ega ekanligi to‘g‘risidagi g‘oyani ilgari suradi.

Matematika sohasida yangilik yaratgan.

Vavilion (Bobil), Yunoniston, Hindiston, Xitoy, Misrdagi deyarli barcha matematiklarning kashfiyotlarini o‘rgandi va o‘zi hayotiy talablar nuqtai nazarida ulardan farq etuvchi yangi kashfiyot yaratdi.

“Al-kitob al-muxtasar fi-hisob al-jabr va-al muqobala” asarida (“aljabr va muqobala hisobi haqida qisqacha kitob”) sonli kvadrat va chiziqli tenglamalar va ularni yechish yo‘llarini bayon etadi.

Birinchisi algebraik qism

ikkinchisi, geometrik
qism

uchinchi qism vasiyatlar
haqida bo‘lib, muallif
uni “Vasiyatlar kitobi”
deb ataydi

Muhammad al-Xorazmiy matematika fanida abstraksiya tushunchasini kengaytiradi.

O'sha paytlarda amalda uchraydigan barcha chiziqli va kvadrat tenglamalarni jamlab, hozirgi matematik simvol orqali beriladigan quyidagi olti tipga keltirdi:

- $ax^2 + bx + c = 0$ ($a \neq 0$)
 $-vxx^2 - sxvx - c = 0$
Mutafakkir ushbu tenglamalarni yechish uchun “Al-jabr” va “almuqobala” (“tiklash” va “qiyoslash”) amallarini kiritdi.

“Al-jabr” keyinchalik matematika fanining alohida bo‘limiga aylandi va “algebra” deb ataladigan bo‘ldi

Mazkur amallar yordamida har qanday tenglamani kononlik shakliga, ya’ni asosiy tiplardan biriga keltirib, keyin yechiladi. Bu usul fan olamida muhim ahamiyatga ega edi. Shu asar tufayli” nomi lotincha transkripsiyada “**Al-Xorazmiy** “**Algoritmi**” shaklini oldi, keyin “**Algoritmus**” va nihoyat hozirgi zamon hisoblash matematikasining asosiy tushunchasi “**algoritm**” (“**algorifm**”) ga aylandi.

- “Hind arifmetikasi haqida kitob” (“Hisob al-Hind”)dir. Asar o‘nlik tizim raqamlari (1,2,3,4,5,6,7,8,9)ga bag‘ishlangan.

MAVZUNI MUSTAHKAMLASH UCHUN TEST SAVOLLARI.

1. Al - Xorazmiyning “Al-kitob al-muxtasar fi-hisob al-jabr va al-muqobala” asari necha qismdan iborat?

- A) 3 qismdan: algebraik, geometrik va vasiyatlar B) 2 qismdan: algebraik, geometrik
C) 3 qismdan: algebraik, geometrik va trigonometrik D) 4 qismdan iborat

2. Al – Xorazmiyning “Hind arifmetikasi haqida kitob” (“Hisob al-Hind”) asari qaysi raqamlarga bag’ishlangan?

- A) Xitoy raqamlariga B) O‘nlik tizim raqamlariga C) Rim raqamlariga D) Harflarga

3. Sharq uyg‘onish davridagi ilmiy va aloqa tili, rasmiy hujjatlar, shariat qoidalari hamda ilmiy asarlar asosan qaysi tilda olib borilganini aniqlang?

- A) So‘g‘d tilida B) Arab tilida C) Fors tilida D) Tojik tilida

VIII-XV asrlarda
hammasi
bo'lib, yuztacha
ziji
(trigonometriy
a va falakiyatga
oid) jadvallar
mavjud bo'lgan

1126-yilda
lotinchaga
tarjima qilinadi

Arab tilida
birinchi
yozilgan
sinuslar va
tangenslar ziji
Xorazmiyga
taalluqli.

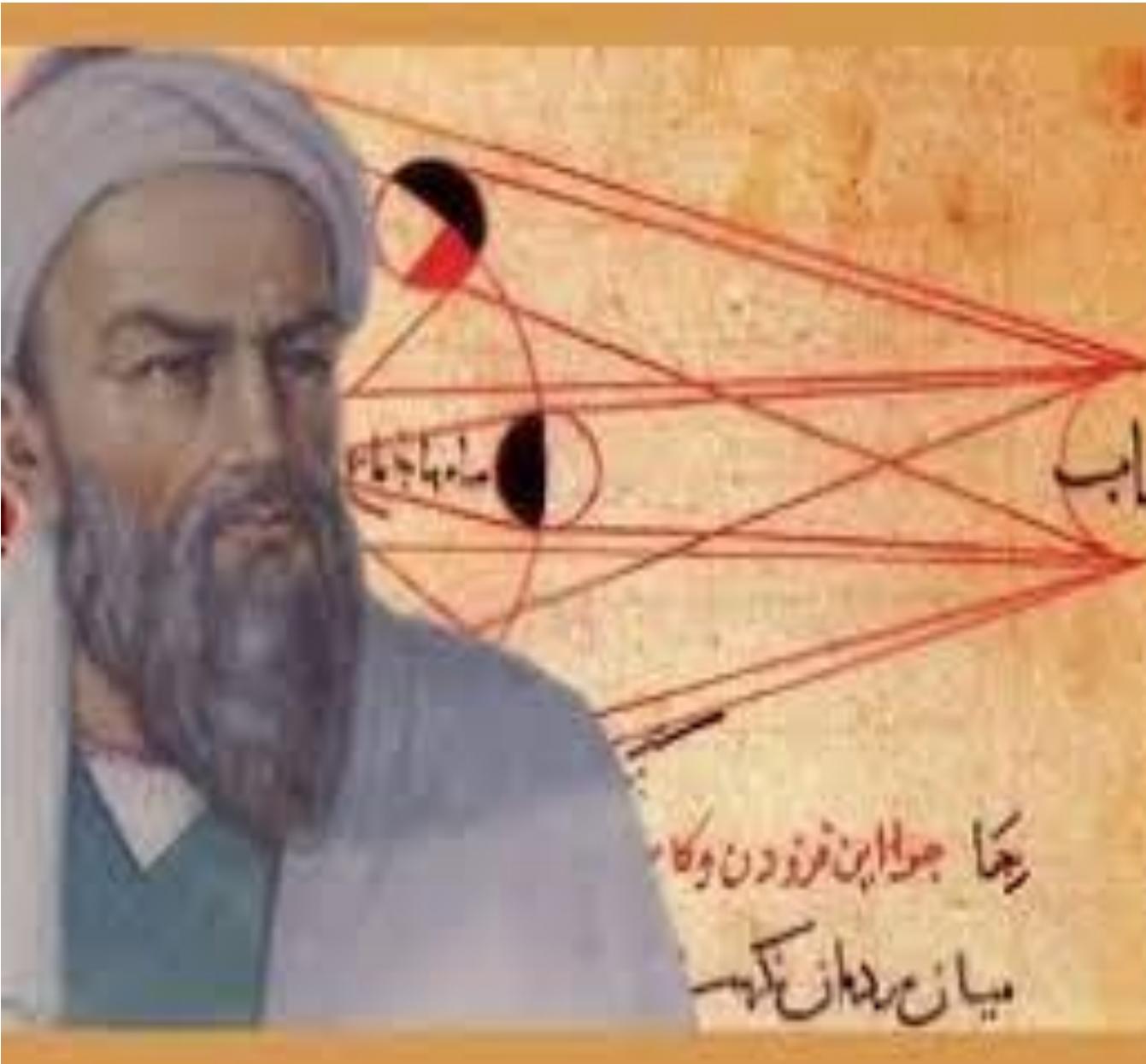
“Xorazmiy ziji”

Tadqiqotchilar fanda
tekis, uchburchak
trigonometriyasini va sferik
uchburchak
trigonometriyasini tadqiq
qilish ham Xorazmiydan
boshlangan deyishadi

Uning sinus zjlari
lotin tiliga o'girilib,
Yevropa
falakiyotchi va
geodez olimlariga
qo'llanma sifatida
xizmat qildi

“Kitob surati-al-ard”
 (“Yevropa surati
 kitobi”) birinchi
 yozilgan geografiyaga
 oid kitob sanaladi.

827-yilda Xorazmiy rahbarligida yer kurrasining kattaligini aniqlash maqsadida yer meridianining bir gradusi o’Ichab chiqildi.

Bag’dodda yozilgan trigonometriyaga oid dastlabki asar ham Xorazmiya tegishli bo’lib, unda sinus, tangenslarning o’zgarish qonuniyati ko’rsatiladi.

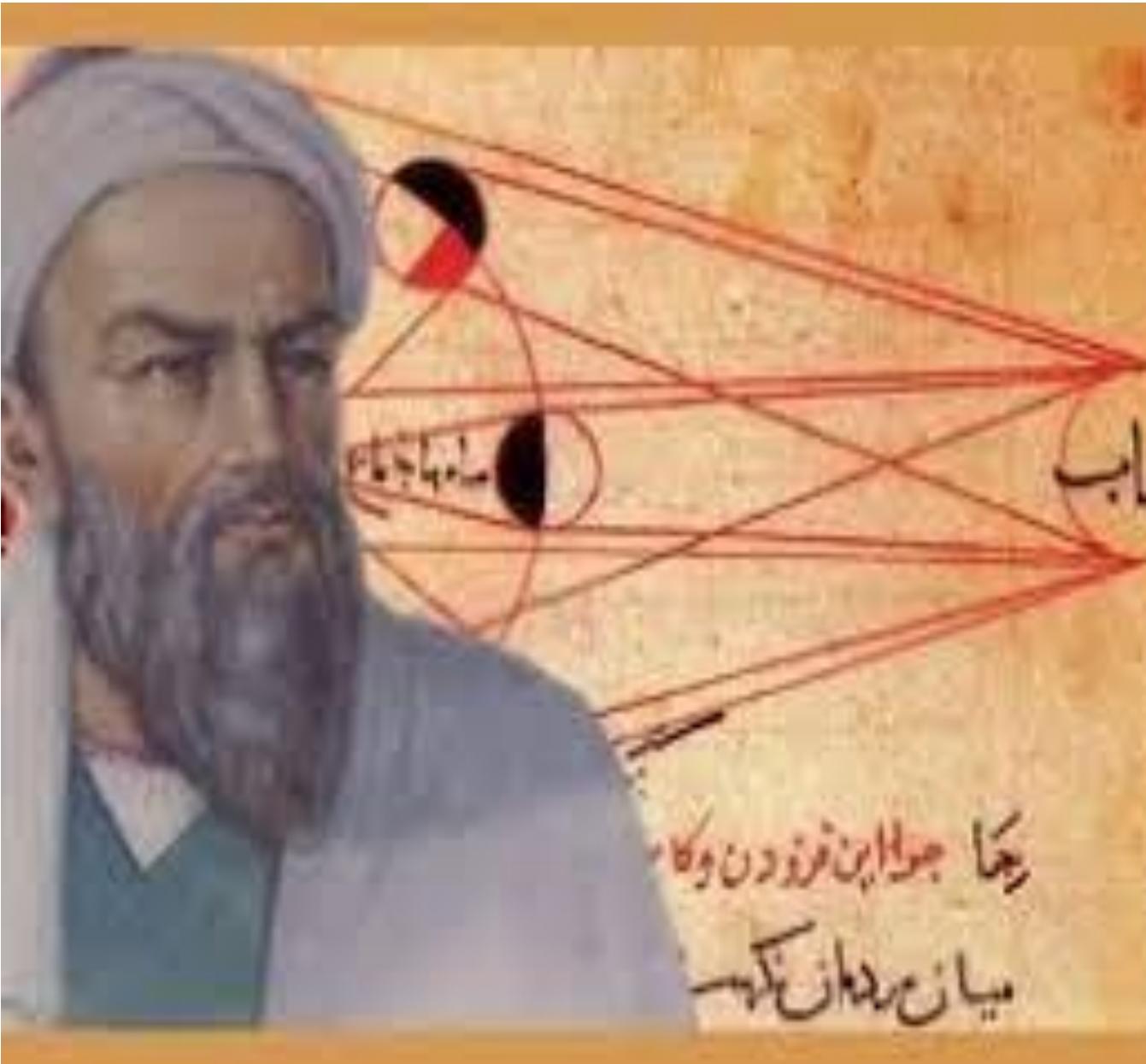
Muhammad al-Xorazmiyning tarix va musiqaga oid, quyosh soatlari to‘g‘risida ham asarlari bo‘lib, “Tarix kitobi” (“Kitob at-tarix”) xalifalik tarixiga oid va xalifalikning birinchi tarixchilaridan sanaladi.

“Al-kitob al-muxtasar fi hisob al-jabr va al muqobala” asarida olimlarni uch guruhga bo’lib shunday yozadi:

Ulardan biri o’zidan avvalgilar qilgan ishlarni amalga oshirishda boshqalardan o’zib ketadi va uni o’zidan keyin qoluvchilarga meros qilib qodiradi.

Boshqasi o’zidan avvalgilarning asarlarini sharhlaydi va bu bilan qiyinchiliklarni osonlashtiradi, yopiqni ochadi, yo’lni yoritadi va uni tushunarliroq qiladi.

Yoki bu ayrim kitoblarda nuqsonlar topadigan va sochilib yotganni to’playdigan odam bo’lib, u o’zidan avvalgilar haqida yaxshi fikrda bo’ladi, takabburlik qilmaydi va o’zi qilgan ishidan mag’rurlanmaydi.

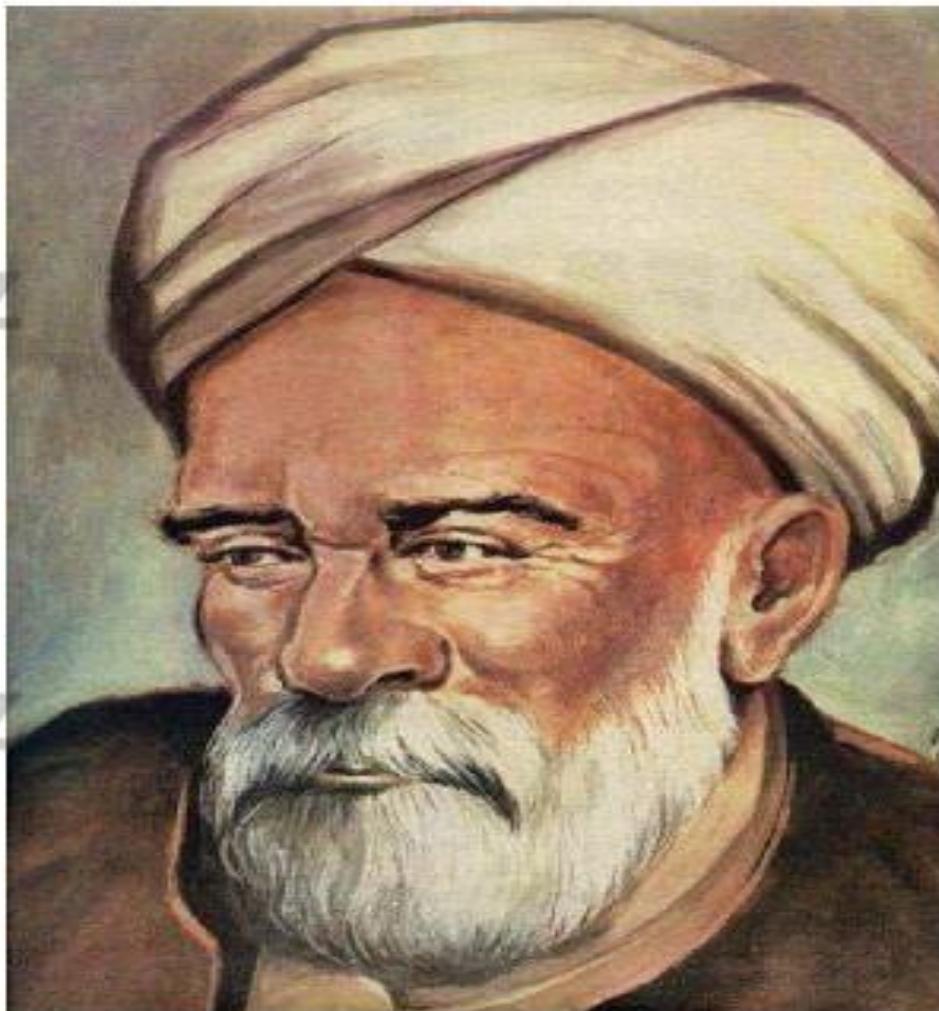

827-yilda Xorazmiy rahbarligida yer kurrasining kattaligini aniqlash maqsadida yer meridianining bir gradusi o’Ichab chiqildi.

Bag’dodda yozilgan trigonometriyaga oid dastlabki asar ham Xorazmiya tegishli bo’lib, unda sinus, tangeneslarning o’zgarish qonuniyati ko’rsatiladi.

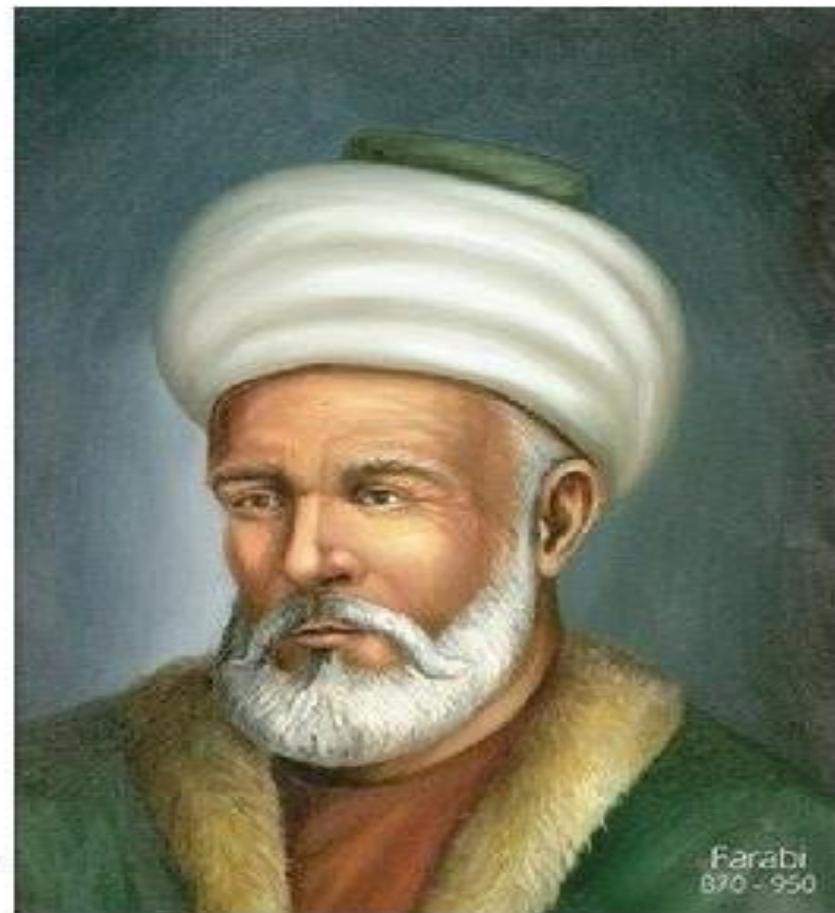
Abu Nasr Forobi

- **Forobi** (taxallusi; to'liq nomi Abu Nasr Muhammad ibn Muhammad ibn Uzlug' Tarxon Forobi) (873, Forob shahri — 950, Damashq) — O'rta Osiyoning ulug Turkiy mutafakkiri va qomusiy olimi. Yunon falsafasini chuqur bilgani, unga sharxlar bitganligi va jahonga targ'ib qilgani hamda zamonasining ilmlarini puxta o'zlashtirib, fanlar rivojiga ulkan hissa qo'shgani uchun "al Muallim assoniy" ("Ikkinchi muallim", Aristoteldan keyin), "Sharq Arastusi" nomlariga sazovor bo'ldi. F. Sirdaryo sohilidagi Forob (O'tror) degan joyda turkiy qabilaga mansub harbiy xizmatchi oilasida tavallud topadi

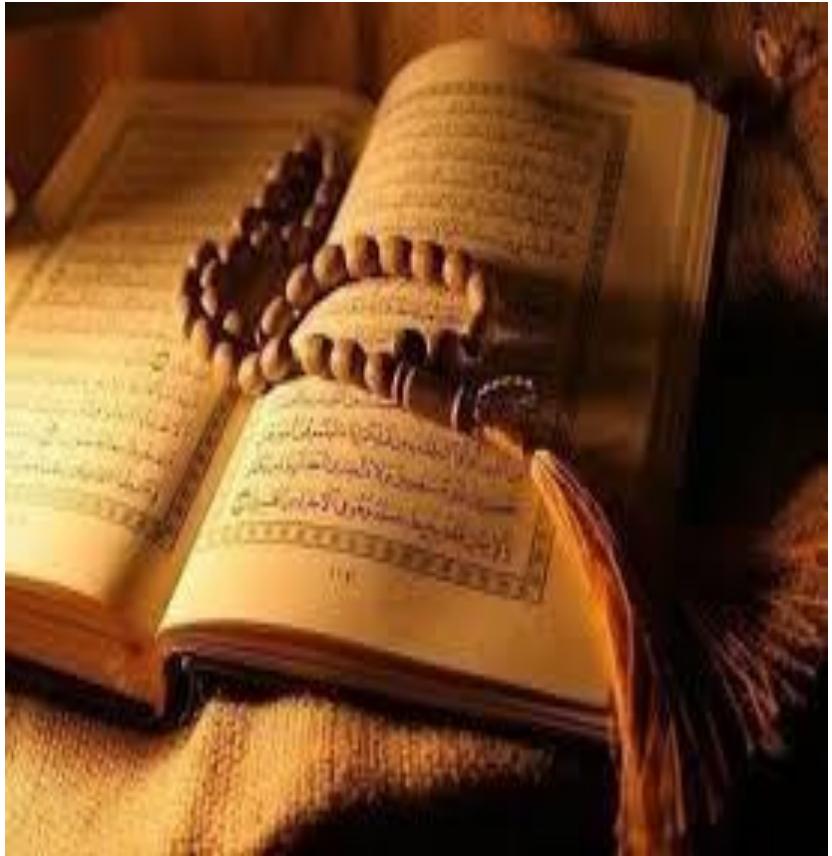
Farobiylarni quyidagicha tasniflaydi:

- **1)** til haqidagi ilm (grammatika, she'riyat, to'g'ri yozuv va boshqalarni o'z ichiga oladi);
- **2)** mantiq (8 bo'llimdan iborat bo'lib, tushuncha, muhokama, xulosa, sillogistika, dialektika, sofistika va boshqalarni o'z ichiga oladi);
- **3)** matematika (arifmetika, geometriya, astronomiya, mexanika, optika, sayyoralar, musiqa va og'irlik haqidagi ilmdan iborat);
- **4)** tabiiy ilmlar, ilohiy ilmlar yoki metafizika;
- **5)** shahar haqidagi ilm (siyosiy ilm, fiqh, pedagogika, axloqshunoslik va kalom kiradi).

Farabi
870 - 950

Abu Nasr Forobiy

-
- . U fozil shaharni boshqaradigan hokim tabiatdan:
 - sog‘ – salomat bo‘lib, o‘z vazifasini bajarishda hech qanday qiyinchilik sezmaligi;
 - tabiatni nozik, farosatli;
 - xotirasi mustahkam,
 - zehni o‘tkir,
 - o‘z fikrini tushuntira oladigan notiq,
 - bilim-ma’rifatga havasli,
 - taom yeyishda, ichimlikda, ayollarga yaqinlik qilishda ochofat emas, aksincha, o‘zini tiya oladiga bo‘lishi (qimor yoki boshqa o‘yinlardan) zavq, huzur olishdan uzoq bo‘lishi,
 - haq va haqiqatni, odil va haqgo‘y odamlarni sevadigan, yolg‘onni va yolg‘onchilarни yomon ko‘radigan,
 - o‘z qadrini biluvchi va oriyatli bo‘lishi,
 - mol dunyo ketidan quvmaydigan,
 - adolatparvar,
 - qatiyatli, sabotli, jur’atli, jasur bo‘lishi muhimligini qayd etadi.

“Munosib inson”ni yetishtirish Abu Nasr Forobiy

“Bizning mavjud holatimiz tarbiya tufayli vujudga kelgan”, “Tarbiya hamma narsaga qodir”. Tarbiya maqsadi sifatida “har bir kishi baxtli-saodatli bo‘lishi kerak”, - degan g‘oyani “millat baxt-saodatli bo‘lishi kerak” degan g‘oya bilan birlashtira oladigan vatanparvarni yetishtirishda deb tushunildi va “milliy tarbiya rejasi”ni ishlab chiqdi.

«Baxt saodatga erishuv yo'llar haqida risola» asarida «Davlatning vazifasi insonlarni baxt – saodatga olib borishdir, - deb yozadi. U, - bu esa ilm va yaxshi axloq yordamida qo'lga kiritadi».

Abu Nasr Farobiy o'zining “Baxt saodatga erishuv”

nomli asarida ta'lif-tarbiya berish usulini ikki turga bo'ladi: rag'batlantirish va jazolash (majbur qilish). U mazkur usullarni izohlar ekan, o'qituvchining pedagogik mahoratiga ham to'xtalib o'tadi: *“Bolalar ustida turgan odam esa muallim bo'lib, u tarbiya berishda turli tarbiya usulidan foydalanadi. Mana shundan ma'lum bo'ladiki, hukumat va muallim har ikkovi o'z yo'lida, bolalar yoki xalqqa tarbiya beruvchilar, ustod va muallimlardir, Ulardan biri bolalarga mehribonlik va yaxshi so'zlar bilan tarbiya bersa, ikkinchisi majburiy ravishda tarbiyalaydi”*

«Fozil odamlar shahri», «Baxt saodatga erishuv to‘g‘risida», «Ixso – al - ulum», «Ilmlarning kelib chiqishi», «Aql ma’nolari to‘g‘risida» kabi asrlarida ijtimoiy – tarbiyaviy qarashlari o‘z ifodasini topgan. Forobiy o‘z ishlarida ta’lim – tarbiyani uzviy birlikda olib borish haqida ta’lim bergen bo‘lsa ham, ammo har birining insonni kamolga yetkazishda o‘z o‘rni va xususiyati bor ekanligini alohida ta’kidlaydi.

Forobiy o‘z ishlarida ta’lim – tarbiyani uzviy birlikda olib borish haqida ta’lim bergen bo‘lsa ham, ammo har birining insonni kamolga yetkazishda o‘z o‘rni va xususiyati bor ekanligini alohida ta’kidlaydi.

«Baxt – saodatga erishuv to‘g’risida» asarida bilimlarni o‘rganish tartibi haqida fikr bayon etgan. Uning ta’kidlashicha, avval bilish zarur bo‘lgan ilm o‘rganiladi, bu – olam asoslari haqidagi ilmdir

Undan so‘ng, umuman, jonli tabiat o‘simlik va hayvonlar haqidagi ilm o‘rganiladi, deydi. Forobiy inson kamolotga yolg‘iz o‘zi erisha olmaydi

U boshqalar bilan aloqada bo‘lish, ularning ko‘maklashuvchi yoki munosabatlariga muxtoj bo‘ladi. Uning fikricha tarbiya jarayoni tajribali pedagog, o‘qituvchi tomonidan tashkil etilishi muhimdir.

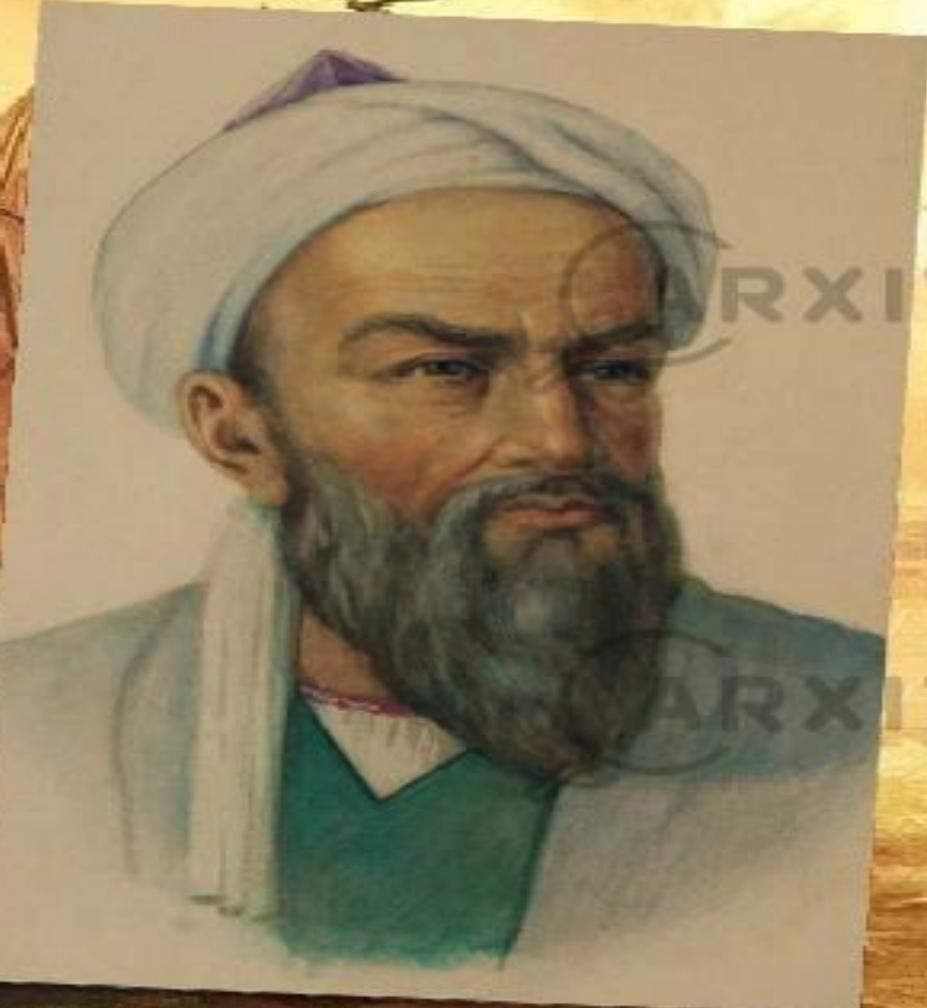

Uning fikricha tarbiya jarayoni tajribali pedagog, o‘qituvchi tomonidan tashkil etilishi muhumdir. Chunki har bir odam ham baxtni va narsa hodisalarni o‘zicha bila olmaydi. Unga buning uchun o‘qituvchi lozim.

Forobiy ta'lim va tarbiyaga birinchi marta ta'rif bergan olim sanaladi.

- Ta'lim – degan so‘z insonga o‘qitish, tushuntirish asosida nazariy bilim berish; tarbiya – nazariy fazilatni, ma'lum hunarni egallash uchun zarur bo‘lgan xulq normalarini va amaliy malakalarni o‘rgatishdir, deydi olim.**

ARXIV.UZ

ABU RAYHON BERUNIY HAYOTI

Beruniy 973 yil 4 sentyabrda Xorazmning Qiyot (Kat) shahrida dunyoga kelgan. Dastlabki ta'limni ona shahrida olgan, mashhur olim Abu Nasr ibn Ali Iroqdan ilmi nujum, riyozat kabi fanlardan dars oladi. U 17 yoshida ilk astronomik kuzatishlarni o'tkazadi. U 150 dan ortiq ilmiy asarlar yozadi. Buyuk bobokalonimiz 1048 yil 13 dekabrda G'aznada vafot etgan. «Berun» yoki «Birun» so'zi «tashqari» degan ma'noni anglatadi.

Beruniyning ilmiy bilimlarni egallash yo'llari, usullari, haqidagi fikrlari hozirgi davr uchun ham dolzarbdir.

FANGA QO'SHGAN HISSASI

❖ Beruniy **dorishunoslik, meteorologiya, fizika** kabi fanlarga ham hissa qo'shgan. Masalan, buloq va quduq suvlarining yuqoriga ko'tarilishi va favvora bo'lib otilib chiquvchi buloqlar gidrostatikasini tushuntirishda Beruniy o'z zamonasidan ancha ilgari ketib, bu boradagi uydirmalarni inkor etadi.

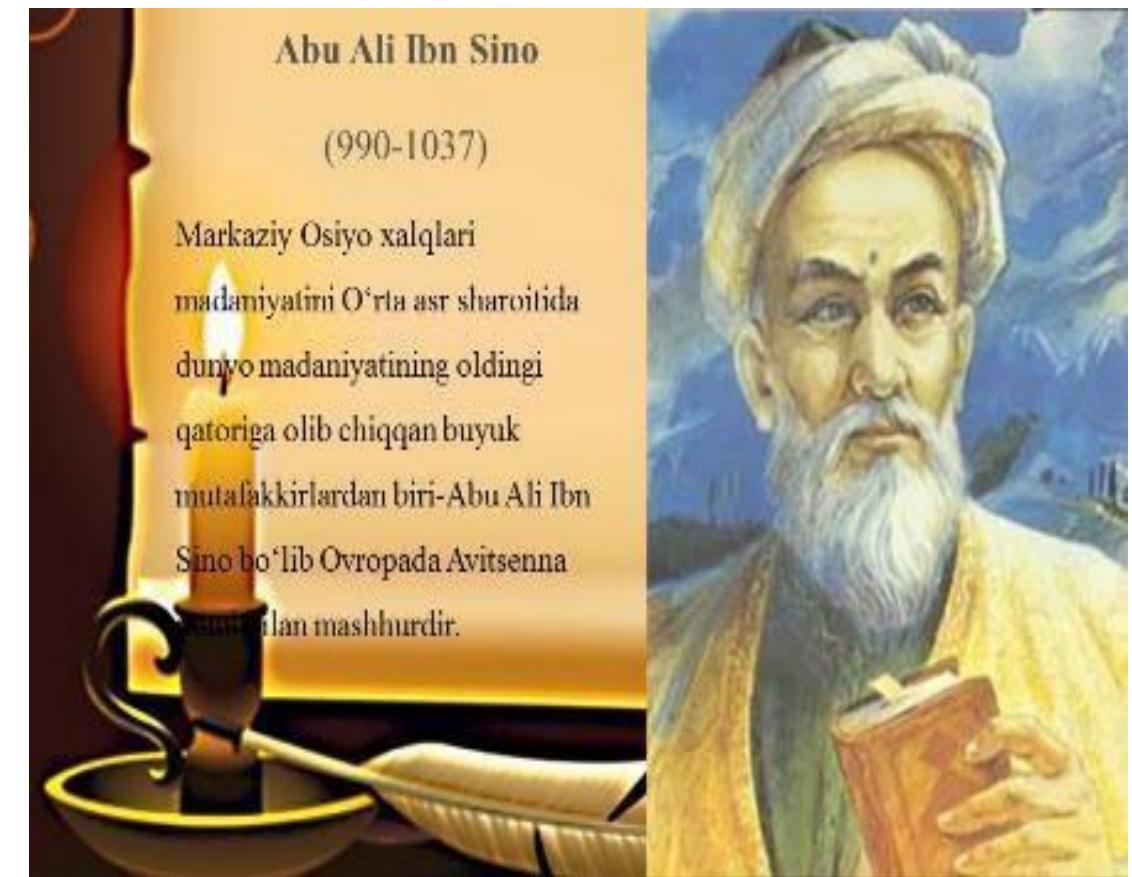
Sharqda birinchi bo'lib
Yer va Osmon globusini
yasadi va astronomiyaga
oid bir necha kitob yozdi
(«Kartografiya», «Globus
yasash kitobi», «Yerdagi
joylarning uzunlama 99
va kenglamalarini
aniqlash haqida maqola»
va boshqalar).

astronomik asboblar
ixtiro etgan

Beruniy yana
«qimmatbaho toshlarni
bilib olish bo'yicha
ma'lumotlar to'plami»
(«Mineralogiya»),
«Dorivor o'simliklar
haqida Kitob», «Kitob as
Saydona fit-tibb» kabi
asarlarni ham yozdi.

Abu Ali ibn Sinoning ta'lim va tarbiya haqidagi qarashlari.

Abu Ali Ibn Sino
(980-1037)

Abu Ali ibn Sinoning ta’lim va tarbiya haqidagi qarashlari

Asarlari: «Tadbir al-Manozil», «Tib qonunlari» «Axloq haqida risola», «Burch haqida risola», «Al-konun», «Ishq hakida risola», «Xay ibn-Yakzon», «Donishnama» va boshqalar.

Ta’lim-tarbiyaga doir qarashlari:

- Ibn Sinoning fikricha insonlar xulq-atvorida birmuncha nuqsonlar bor. Bular: aldash, rashk, o’ch olish, adovat, bo’xton, irodasizlik kabilardir.
- Ibn Sino bilim olishda bolalarni jamoa bo’lib mакtabda o’qitish zarurligini ko’rsatadi va ta’limda quyidagilarga rioya etish zarurligini ta’kidlaydi: 1) bolaga bilim berishda birdaniga kitobga band qilib qo’ymaslik; 2) ta’limda yengildan qiyingga borish orqali bilim berish; 3) olib boriladigan mashqlar bolalar yoshiga mos bo’lishi; 4) o’qitishda jamoa bo’lib mакtabda o’qitishga e’tibor berish; 5) bilim berishda bolalarning mayli, qiziqishi va qobiliyatini hisobga olish; 6) o’qitishni jismoniy mashqlar bilan qo’shib olib borish.

Abu Ali ibn Sino o'zining “Tadbiri manzil”, “Tib qonunlari” kabi asarlarida pedagogik mahoratga doir o'z qarashlarini yozib qoldirgan. Masalan, u “Tadbiri manzil” asarida bolaga ta'lim berishni o'qituvchining pokiza, adolatli, farosatli, sog'lom, notiq va o'z kasbining ustasi bo'lishi lozimligini ta'kidlaydi.

Mustaqil o'qish uchun adabiyotlar:

1. Hoshimov K., Nishonova S., Inomova M., Hasanov R. Pedagogika tarixi. – T.: O‘qituvchi, 1996.
2. Hasanboev J., Hasanboeva O., Homidov H. Pedagogika tarixi. – T.: O‘qituvchi, 1997.
3. Hoshimov K., Safo Ochil. O‘zbek pedagogikasi antologiyasi. – T.: O‘qituvchi, 2010.
4. Ataeva N., Rasulova F., Hasanov S. Umumiyligining pedagogika (Pedagogika tarixi). – T.: “Fan va texnoligiya”, 2011.
6. Abu Rayhon Beruniy. Tarayhalar (Javohirot kitobidan). – T.: Meros, 1991.
7. Abu Nasr Forobi. Fozil odamlar shahri. –T.: A.Qodiriy nomidagi xalq merosi nashriyoti, 1993.
8. Xayrullaev M. O‘zbekistonda ijtimoiy-falsafiy fikrlar tarixidan lavhalar. – T.: «O‘zbekiston», 1995.

E'TIBORINGIZ
UCHUN
TASHAKKUR!